

EPOK prioriterar växtskyddsfrågor

Ulf Nilsson

För att undersöka kunskapsbehovet inom ekologiskt växtskydd genomförde Centrum för ekologisk produktion och konsumtion (EPOK) vid SLU en enkätundersökning samt två intervjuer med rådgivare inriktade mot ekologisk produktion inom trädgårds- och lantbruksgrödor. De flesta svarande var intresserade av lantbruksgrödor vilket reflekteras i svaren. Totalt skickades 120 enkäter ut med en svarsfrekvens på 32 procent. Enkäten fokuserade på frågor som berör aktuella och framtida forskningsbehov inom ekologiskt växtskydd samt hur kommunikationen mellan forskare, rådgivare och lantbrukare kan stärkas. Enkätsvaren kommer att användas som underlag för att välja vilka växtskyddsfrågor som ska prioriteras på EPOK.

Sorter anpassade till ekologisk odling

Ett framgångsrikt ekologiskt lantbruk kräver tillgång till sortmaterial med egenskaper som är anpassade till ekologiska odlingsförhållanden. Utifrån enkätsvaren är det uppenbart att tillgången till sortmaterial med önskvärda egenskaper inte är tillräckligt för dagens eller framtida behov. Här är problematiken liknande för trädgårds- och lantbruksgrödorna. Särskilt lyftes behoven av sorter med resistens mot allvarliga svampsjukdomar såsom rostsvamp (framförallt gulrost) och stinksot på stråsäd samt potatisbladmögel. Problemen med rostsvamp har ökat på vissa platser i landet och kan bli ett stort bekymmer för den ekologiska odlingen. För höstsådda grödor behövs sorter med bättre vinterhärdighet och etableringsförmåga. Förutspådda framtida klimatförändringar kan även medföra att sorterna behöver egenskaper som inte är prioriterade i dagens förädlingsprogram.

Odlingsystem

En stor utmaning inför framtiden är att skapa en storskalig hållbar ekologisk produktion utan att näringsläckage och angrepp av skadegörare ökar eller att åkrarnas mullhalt minskar. Nya odlingsystem behöver utvecklas där flera sorter eller grödor kan samodlas och därmed bromsa infektioner eller skadedjursangrepp i fält. Dagens praktiska kunskap om mer komplexa odlingsystem är begränsad.

En sund växtföljd är en viktig del i de ekologiska odlarnas växtskyddsstrategi. Men det behövs ökad kunskap om hur växtföljderna kan utvecklas för att exempelvis minska ogräsproblem och jordburna svampsjukdomar som *Rhizoctonia* på potatis. Det är även önskvärt att öka andel baljväxter i växtföljden och använda arter som tidigare inte odlats i stor utsträckning i landet. Men då krävs ökad kunskap om hur växtskyddet påverkas, till exempel rotsjukdomar, av en mer komplex växtföljd med hög andel baljväxter.

Det behövs mer kunskap om naturliga fiender. Foto: Ulf Nilsson

Förslag på specifika forskningsfrågor som omnämns i enkäten

- Växtföljdssjukdomar vid intensiv odling av slätterrav och vid ökad andel av baljväxter i växtföljden
- Samodling av sorter och arter – dess effekt på skadegörare
- Åkerbönans växtskydd
- Rotsjukdomar på växthusodlad tomat

Träffpunkter för forskare, lantbrukare och rådgivare är viktiga för utveckling av nya växtskyddsstrategier. Foto: Peter Anderson

Ogräs

Ogräs är en kraftfullt begränsande faktor för den ekologiska odlingen. Nya teknikersystem som Cameleon (en kombimaskin för sådd, radhackning och gödsling) kan effektivisera den mekaniska ogräsbekämpningen och samordnas med andra arbetsmoment. Här efterfrågas fortsatta studier och vidareutveckling av teknik som samtidigt behöver bli mer energieffektiv. Ökad mekanisering behöver även balanseras mot eventuella risker för markpackning.

Förslag på specifika forskningsfrågor som omnämns i enkäten

- Bekämpningsstrategier mot rotogräs och skräppa i vall
- Ogräsbekämpning i långsamma grödor som morot och lök
- Ogräsharvning i vårsådda grödor
- Teknikutveckling av exempelvis Cameleon

Skadedjur och växtpatogener

Under den senaste växtsäsongen har problemen med bladlöss på spannmål ökat liksom rapsbaggar på oljegrödorna. Det efterfrågas därför ökad kunskap hur dessa ska kunna bekämpas. Det finns möjlighet att använda fysikaliskt verkande växtskyddsmedel men det finns få studier att förlita sig på. Vilka medel ska användas, när och hur ofta ska de appliceras samt hur påverkas växten av medlen? Det finns även ett behov av mer kunskap om hur naturliga fiender kan gynnas men också analyser av vad den reella effekten av insatserna blir samt dess kostnad.

Förslag på specifika forskningsfrågor som omnämns i enkäten

- Utveckling av biologiska växtskyddsmedel
- Rostsvampar på stråsäd
- Groddbränna och bladmögel på potatis
- Bekämpningsstrategier mot bladlöss och rapsbaggar med fokus på fysikaliskt verkande växtskyddsmedel
- Klumprotsjuka på korsblommiga grödor
- Frilevande nematoder i intensivt odlade grönsaksdistrikt
- Stinkflyn på många olika trädgårdsgrödor
- Bekämpningsstrategier mot kållugan

Stärkt samarbete i framtidens forskning

Allmänt anses att det idag finns för lite forskningsmedel för att behålla en bred kompetens inom växtskyddsfrågor. Framförallt lyfts de knappa forskningsresurserna till trädgårdsgrödorna fram. Särskilt allvarligt är detta då även internationell växtskyddsforskning minskats de senaste åren. Rådgivarna upplever det saknas expertis inom vissa växtskyddsområden på SLU och att de därför inte längre vänder sig dit för råd och rekommendationer.

En stor majoritet, nästan 90 procent av de som svarade på enkäten, ansåg att det överlag finns för lite kontakt mellan forskare, rådgivare och lantbrukare. För den tillämpade forskningen är det oerhört viktigt att det finns en pågående dialog med näringen för att både få uppslag till nya forskningsprojekt men även nå ut med ny kunskap efter att projekten avslutats. Forskarna uppmanas att delta i fältvandringar och kurser ihop med rådgivarna för att skapa kontaktnät men även få en bättre bild över utvecklingsbehoven. Det ansågs även önskvärt att fler forskningsprojekt drivs tillsammans med rådgivare och lantbrukare i så kallad deltagardriven forskning och att detta medför bättre möjligheter att framkommen kunskap blir tillämpat i lantbruket. Som bra och viktiga exempel på forskningsprojekt som fått genomslag inom näringen nämns betning med bakterier och termisk behandling av spannmålsutsäde.

- Behov av en regelbundet återkommande mötesplats, till exempel en ekologisk konferens, där forskare, rådgivare och lantbrukare kan mötas.
- Utnyttja kunskap från internationella forskningsprojekt i högre utsträckning
- Nationellt perspektiv för forskning – glöm inte mellersta och norra Sverige

Läs mer om EPOK på hemsidan www.slu.se/epok, där kan du också prenumerera på nyhetsbrevet info-EPOK.

